

Beck Tamás:

Földfogyatkozás

Percnyi valóságban oly gyorsan rítek a látszatok.

(Octavio Paz)

Mintha a tájnak támaszkodnék mutatóujjaimmal, nem az ablaküvegnek...Bach D-dúr szvitjét hallgatom, s várom a földfogyatkozást.

A csillagászok szerint ezer évben talán egyszer fordul elő efféle anomália. A mechanizmusát is elmagyarázták - de aki ismer engem, tudja, hogy édeskeveset értek a természettudományokhoz. Nem is voltam hát képes felfogni, akármilyen közérthető.

Most sem erre gondolok. Az ezernyi lámpafényt nézem, hallgatom ezernyi otthon csöndjét; sok-sok életet. Kevesen feküdtek le így hajnali fél egy felé. A többség ujjongva, izgatottan várja a nagy eseményt: a szobák mélyét nevetés veri föl, sosem hallott elméletek cserélnek gazdát a Napról, a Földről..., létezésünk határaitól.

Zalaegerszeg ez, az én Zalaegerszegem. Mintha megannyi ostromló venne éjjeli szállást, megszámlálhatatlan tábornok melegében. Ameddig a szem ellát, pislákoló fénypontok kapaszkodnak fel mindenfelé: Ebergényre, Bazitára...S valahol északon a kivilágítatlan, hallgatag légvár, melyet egész életünkben ostromolnak.

Mit is mondtak a tudósok?! Háromnegyed egykor... És valóban; nyugaton halvány derengés támad, s ez elég ahhoz, hogy megpillantsam a kismillió erkélyt, tömve lakókkal. Napvadász szemüvegek kerülnek elő, érdes hangok intik csöndre az aprónépet...sietni kell, az égitest csupán öt percre tűnik majd föl a látóhatár felett, aztán újra alá bukik! S mintha semmi sem történt volna, marad a nyomasztó sötétség reggelig.

De ami a következő pillanatban történik, az szét is foszlatja gondolataim a sötétséggel együtt. Valami zene kezd lüktetni fülemben, sejtelmes dallam, mely hajóként hintáztatja tovább a tudatom. Redőny résein párállik így be a hirtelen délelőtt: az újhegyi dombok is csupán sugaranként engedik a tájra a felismerést.

Elöttem az elmagányosodott város: üres, néptelen utcái az éjféle napfényt esőverte betonként ragyogtatják vissza. Látom a boltok sorát, a kirakatok előtt most nincs vágyakozó. Aztán néhány kávézó terasza; de a napernyők alatt nem sűtkéreznek egymáson heverő, szemérmes combok, amint titkukat rejtegetik összebújva. Nem flangálnak céltalanul ödöngéstől és önnön jólétüktől megfáradt aranyifjak a kaszinó és a gyorsétterem között, miután ráuntak a legújabb autószeria nyújtotta csodákra. És nem látom szembejönni velük magamat konokul, de ki nem égve: a vidéken rekedt különcöt, aki nem hajlandó előlük kitérni...mert tudni véli, mennyit érnek.

S megint a csend: az ámulat számvetése mindazzal, amit igaznak hitt. A szavak renegátok, többet elvisznek belőlünk a másik számára, mint amennyit adni akartunk velük. De a hallgatás - az mindig pont úgy, és pont annyi...

A Balatoni út megolvad, és hömpölyög tova, keletnek. Barokk főúri szalonokból megszökött gyerekek kacszának lapos kövekkel a vizén. Amott a plazában most elhalkul a technozene, s mezítelen csoportok tódulnak be automata ajtaján - kezükben kötél, amivel saját hátukat ostorozzák. A belső térben visszhangzik a gregorián ének... Ezernyi gyertyát gyújt egy láthatatlan kéz az épületben, melyet most palotává szentel egyetlen pillanat. "Feketepárduc", az ostoba tekintetű butikos lány csipkés rokokóját növeszt magán, és az végigsöpri a bálterem parkettjét, amint odalejt hozzám, hogy elkezdje velem a nekem ígért menüettet.

Karcsú tornyok szertesét, ódon házsorok közé ékelődve; Bécs és Neuschwammstein termékeny násza...De az ostromlókra ekkor rázúdul Újhegy lejtőiről a felmentő sereg, mint fergeteg. Sobieski és Károly herceg katonái kegyetlenek. Bajszuk, akár egy darab füst, szemük eleven parázs. Villogó kardként forgatják angyalnyelvük. Egerszegi lakosok rimázkodnak térdepelve kegye-

lemért, mielőtt a haláltusa utolsó görcseiben kiszenvédnének a véráztatta Kossuth utcán...S az Apokalipszis lovasai berobognak a felszabadított légvár kapuján. A védők hangos viváttal köszöntik őket, egy lógó bajszú strázsamester törött, vérmocskos kopját lóbál örömeiben. "Ugye, hallgatniuk kellett volna bölcseikre?! Megmondták nekik, hogy minden légvár bevehetetlen!"-üvölti rekedten, s iszákjából kikandikál a szalonna; zöld a penésztől, mint egy darab réz, mely szintén őrizgeti múltját... Jótét lelkek szaggatják fel a Dísz tér köveit, hogy elhantolják a halottakat.

"A fene egyen meg benneteket!"- ez már az én hangom, amint a valóságból visszaébredek a látszatra. A szomszéd kisgyerekeknek szól, akinek megártott az éjjeli napsütés, és eufóriája felriasztott a szellemidézésből. Rendezetlen gondolatait viháncolva kiáltja világgá, míg szülei a döbbenettől merev arccal be nem vonszolják az erkélyről. Nem, ő biztosan nem látta azt, amit én! Fejében nem dobol mostantól lüktető vérként egy szörnyű gondolat, ha végigtekint mihaszna életén...

S pillanatnyi habozást követően a Nap elindul vissza az erdőkkel, dombokkal, házakkal benőtt sejtelenbe: alkonyodik. Vajon felidézhetnék-e szertartásaink a mindennapokba vetett hitünket? Ha most asztalhoz ülnénk, s kedvesünk magára kerített kötényben élénk tálna a rég kihült paprikás krumplit újabb vacsora gyanánt; elhinnénk, hogy negyvennyolc órát éltünk végig legutóbbi feltámadásunk óta? Kitalálnánk egy másik délelőttöt, egy másik délutánt is...?

Egyre kevésbé lejt a napsugárzás, lassan vízszintesen borítja be a várost: akár egy pléd, melyet összegyűr az alatta tanyázó mocorgás. Az elmúlás színpompás játékában tobzódnak felhőkarcolók, templomok, hidak és hegyoldalak. Egymás után gyulladnak fel a reflektorok a délnyugati sztrádán, mely a közeli átkelőhöz, egy gazdagabb világba igyekszik. Szinte látni vélem infravörös éjjellátó készülékekben a házának indult szlovén határőröket, amint le vadászott zalai chuiqano-kat terelnek tucatszám, utálkozó arccal a Tenke-hegy felé egy tölgyes tisztásának peremén...

A Stadion utca sötétjében autó próbálja magát keresztül könyörögni a karneváli tömegen; nyitott tetejű limuzin, hűtőrácsával udvariasan vigyorog. Türelmetlen, öltönyös utasai dudálnak, ordibálnak, a kocsi orrán kis zászlót tépdés a szigetek messziről érkezett, tűzforró lehelete, a diplomáciai testületét. "Lekésíték a világ végét?"- üvölti túl a közeledő macskazenét egy cipőtisztító fiú, és egynapos uralkodása delelőjén cha-cha-chát jár a fényezett motorháztetőn. A Perfidia csodálatos dallamai eltévedt vendégekként téblábolnak a kokalevél rágásától erősen megritkult, kén-sárga agyarak között.

A Santa Maria Magdalena-székesegyház kapuszája tátva, akár egy ámuló óriásé: aztán csak elmondja ő is akadozva, hogy mire gondol. A junta hadseregének két tisztje lép ki a templomból, vállukon antantszíjjal - mintha tanító húzná át írónnal tanítványa rossz megoldását egy füzetben könnyedén...Ma számukra is megengedett a jókedv, vékony bajusszal feldíszített, sebhelyes arcukon. Fensőbbbséges jóindulattá szelídül a megvetés az összegyűlt plebs iránt. Közrefogják megalázott, meztelen foglyukat, aki egy másodperccel később követi őket. A bazitai rengetegben tördelt vesszők tövisei homlokcsontjáig szaladnak, s a friss sebekből vér fakad, mely utat tör magának egészen a kínzástól zavarossá vált szemekig - ő mégis oly természetességgel lépdel le a lépcsőn félvakon, mintha csak verejték zavarná. "Corpus Christi..."- rebegi néhány száj tétován, s a morajló tömeg elcsendesedve borul térdre a Király előtt, sorban mindenki a hosszú Rákóczi úton. A katonák haboznak. Egyik-másik már-már puskatust emelne a hozzá legközelebb térdelőre, de parancsra várnak: zavartan tekingetnek a homlokzattal szemben felállított díszemlény felé, ahol maga a kormányzó foglal helyet. De ő nem agyalágyult.Tudja, hogy a Názareti nem Keresztelő János módjára tanít, bátran elítélheti hát Barabást, anélkül, hogy a másikat szabadon engedné.Ha azt akarja, hogy ez az istenverte csőcselék elfeledje a Che Guevarákat...ha szeretné, hogy Egerszeget már hagyományosan az ő támogatójaként emlegessék...bizony, hódolnia kell. Alig észrevehető mosollyal felemelkedik hát helyéről, hogy rögtön rá is ejtse térdét az emlény bársonnyal leöntött padlózatára, amint karinges, termetes papja elvonul előtte a monstranciával. S az erre kirobbanó taps jótékonyan elfedi szintén térdet hajtó tisztjei csúfondáros, galád ingerkedését: "Üdvözlégy, zsidók királya..."

Nem tudni már, a nép kit ünnepel, de a governadort pontosan ez a cél vezérli. Hirtelen felsír egy fuvola, talán a búcsúzó Nap után, aztán tíz-tizenkét gitár is vigasztalni kezdi. Hátracsapott sombreroók vonnak glóriát néhány ördögien borostás, vigyorgó pofa köré, amint ordítva rákezdenek panaszukra, a Guantanamerára. Hirtelen rádöbbenek, hogy a csituló szél szárnyverdesést kísér: Quetzalcoatl, az isteni madár letelepszik egy alkonyattól átizzított ebergényi háztetőre, s onnan fordítja vissza felénk fejét, lehuny szemekkel, komolyan. Nem látja, amint tőle balra áldásra nyújtott karokat növeszt a tévétorony, hogy e dombtetőre költözött Redemptőr hatalmas ölelésében történjék tovább minden...

Bár a fegyverbegyűjtési rendelet most is érvényben van, mégis puskák dörögnek a Mindszenty téren. A tömeg feledi sorsát, és tombolni igyekszik egyszer az évben. Sorban az út szélén virágfüzérrel befont óriási asztalok állnak; roskadásig meg vannak rakva sáfrányos lé partján strandoló, felboncolt teknősökkel, valamint gellénházi kaláccsal, melybe méz gyanánt sütik bele a szerelmi vágyat felrázó délutáni Nap aranysugarát. Amott meg majoránnával megrontott, bőrükben pirult libák nyújtózkodnak kényelmesen a kormányzó kegyéből...S mindehhez persze a hegyek őszes fűrtjein termett százféle harmat: leginkább olcsó lentihegyi noa, melyre csecsemőinek butítását is rábizza a köznép immár évszázadok óta.

S a nők! Gazdátlan labdaként pattog egyikről másira a tekintetem, míg el nem kapja és magához nem szorítja egy szőke, ki csodamód keveredett a mulattok közé. Csupasz combjait az elköszönő nyár szégyenlős zománccal vonta be búcsúzóul, mely még édesebbé torzítja a látványt, akár a cukormáz az ehető marcipán babákat. S e tapintható képtelenség egy ponton a kis szoknya hullámozó kékjébe veszi be magát: a pongyola hol újabb báját fedi fel Juanitának, hol pedig megbánást tanúsítva húzódik vissza a törekeny térdecskék felé. Mint zuhogó fény, tánc közben csapkodják nyakát tincsei, amiket összekócolt megannyi szeplőtelen hancúrozás a gyerekszobák tudatlan csöndjében. Vonásait gondatlanul szanaszét hagyja arcán, melyet tartósan megszállt az önfeledtség...De a valószínűtlenség fátylán át is észreveszem, hogy apró szeme kerekre nyílik, és néma esdeklése csöndet visz ebbe a felfordulásba, amint rámvillan tekintete.

Talán szerelmes belém tíz éve titokban: a kivándorolt hidalgo fiába, ki hetési birtokán egyetlen este sem mulaszt el jó éjszakát kívánni mesztic nádvágóinak? S folytatódik vajon majd ez az olcsó latin románc, melynek forgatókönyvébe egy felfedezetlen képzelet csempész bele radikális társadalomkritikát? Kézenfogva is szemügyre vehetjük ugyan: a mai fiesta miként bont le minden válaszfalat, amit csak felhúzhatott ember és ember közé a történelem? Az émelvítő módon felékszerezett tisztfeleségeket, a tanácsosok fintorgó szeretőit, amint egy nap erejéig kezűket nyújtják azoknak, kiknek érintésétől egy életen át menekülnek? A kaszaházi felhőkarcolók lábhoz parancsolt, emberarcú kutyáit, akik favelláik bádopoklában abszintként hörpölik magukba az érzékiség és a győtrelem gyúlékony elegyét? És papírra veted-e mellettem könnyes szemekkel, Kedves: "...akár egy danse macabre forgatagában nem emberek, hanem sorsok lejtik egymással a táncot, titkos küzdelmük mozdulatait a szamba lépéseibe rejtve..."?!

"Maga nem megy lefeküdni?! Már lement..."

Igaza van a szomszédnak. De nem őt nézem, nem őt hallgatom, míg megingatja fejét, ezeregyedik alkalommal is elmormolja magában: "Álmodozó!"- s ahogy belép a balkonról, és beléjük rúg, megcsörrennek üres üvegei a padlón. Nem is a város ziháló, izzadt testét - fel van ékszerezve lámpagyöngysorokkal, melyektől a hajnal fosztja meg majd, mint szélhámos szerető sokáig alvó kedvesét egy feledhetetlen éjszaka után. Nem a visszatérő Hold elé siet virrasztó szolgálja személyemben, hogy ajtót nyissak neki, s ezüstös asztalához ültessen engem, míg a többi hatvanezer sorsa sírás és fogcsikorgatás...

A megfogyatkozott Föld megint magára hízlalja múltját, s az utcák benépesülnek emlékeimmal. Az egyik Berzsényi utcai lépcsőházban forog velem a valóság újra, miközben hömbölgök a padlócsempén apám rúgásaitól - tükröket vakíthat úgy meg a fürdőgőz, ahogy az ő szeméit a pára, mely szájából iszonyú árulását hordozva szökken elő: "Faszikám...! Az én asztalomról csak az vehet, aki a pénzt lerakja...!" S rá tíz évre, egy elfüggönyözött páterdombi nappali oltalmában ismét kiszenved sikítva egy idegen házasság a karjaimban - íratlan tenyeremet ajkához emelik kre-

ol kacsói, hogy sorsot nemzhessen rá számomra csókjaival...

Zalaegerszeg fölött az ég mintha egy bekapcsolt tévé üvege lenne. Látod és hallod Istent, és elhiszed, hogy rád néz, és hozzád beszél. De ha többször sem válaszol kérdéseidre, és feléje nyújtod kezedet, hogy legalább megtapinthatd Őt - döbbenet érzed, hogy arca képernyőszerű és független érintésedtől. - Vajon melyik filmben kaphatott főszerepet?! Oly mindegy ez...!

Lehalkítod a készüléket, hogy a Valóság D-dúr szvitje kihangosodjon helyette.

(Zalaegerszeg, 2003 október)

